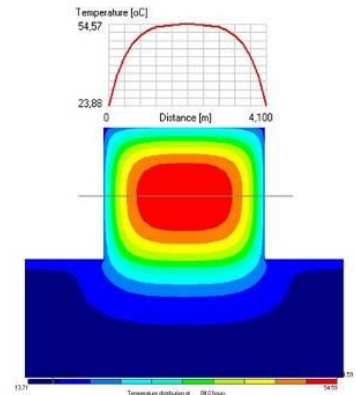

Basiskennis Betontechnologie

Hoofdstuk 9 Meer eigenschappen van beton

Verhard Beton

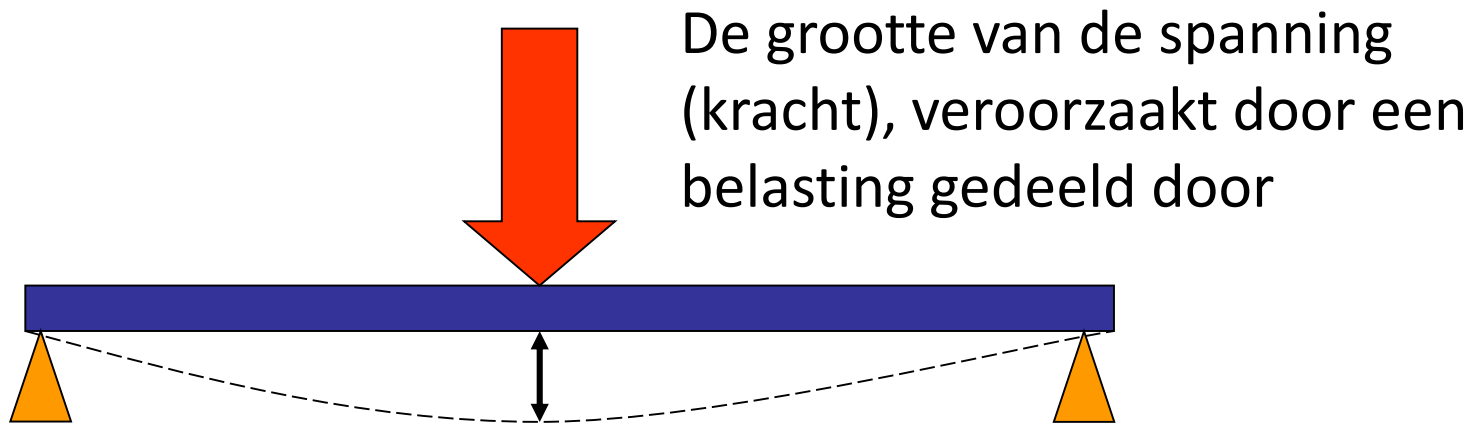
Mechanische eigenschappen

- Elasticiteitmodulus
- Vervormingen
- Dwarskrachtcoëfficiënt
- Kruip
- Relaxatie

Elasticiteitsmodulus

De Elasticiteitsmodulus (E-modulus) is de verhouding tussen:

De grootte van de spanning (kracht), veroorzaakt door een belasting gedeeld door

de door deze spanning veroorzaakte vervorming

Elasticiteitsmodulus

De E-modulus is een materiaaleigenschap:

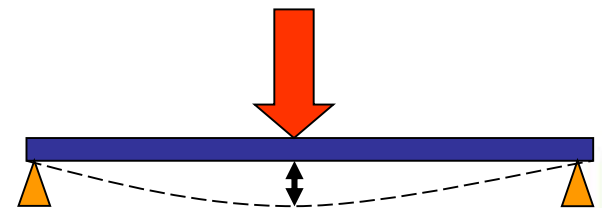
$$E = \frac{\sigma}{\varepsilon}$$

E = elasticiteitsmodulus [N/mm²]

σ = spanning [N/mm²]

ε = specifieke vervorming [-]

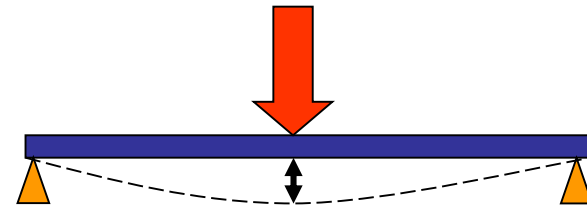
(lengte verandering/oorspronkelijke lengte)

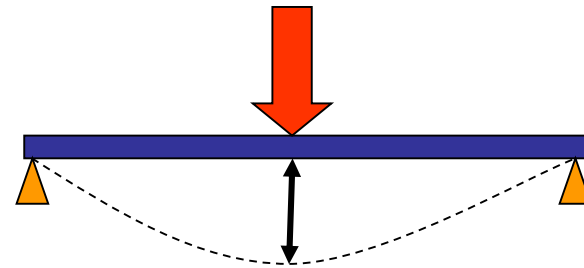
Elasticiteitsmodulus

Hoge E-modulus

Lage E-modulus

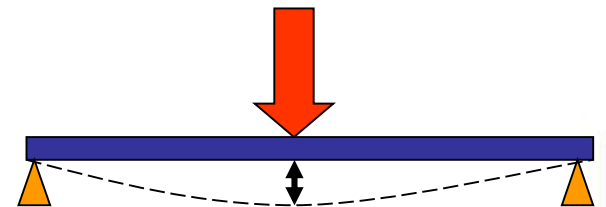

Elasticiteits modulus

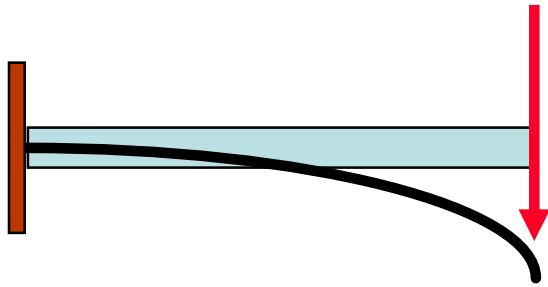
De E-modulus van beton wordt vooral bepaald door:

- De sterkteklasse
- Soort en gehalte toeslagmateriaal

Druksterkteklasse	E-mod (N/mm ²)
C20/25	30.000
C50/60	37.300
C90/105	43.600

Vervorming

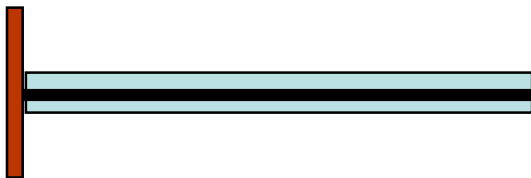

E-modulus

Lager → Meer vervorming

Hoger → Minder vervorming

Elastisch

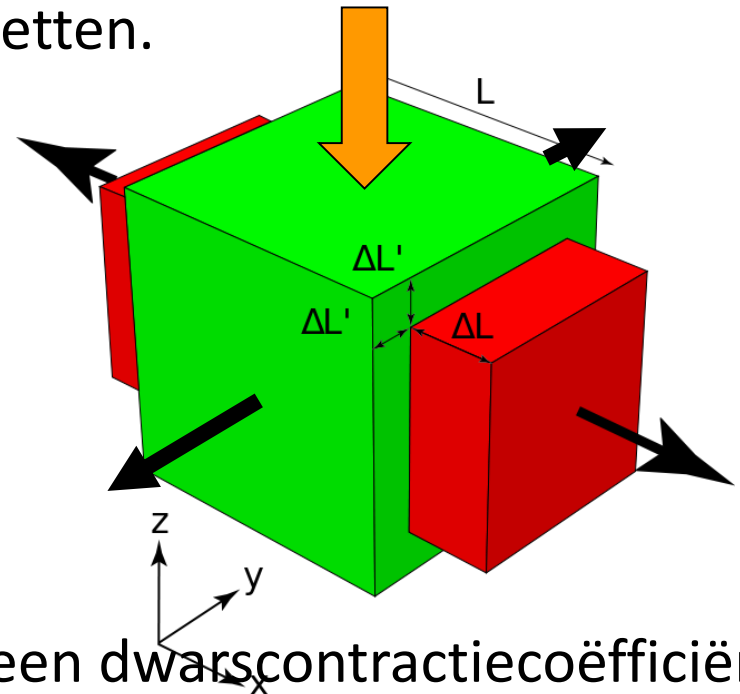

Plastisch

Dwarscontractiecoëfficiënt ν

Als een materiaal in één richting wordt samengedrukt heeft het de neiging in de andere twee richtingen te gaan uitzetten.

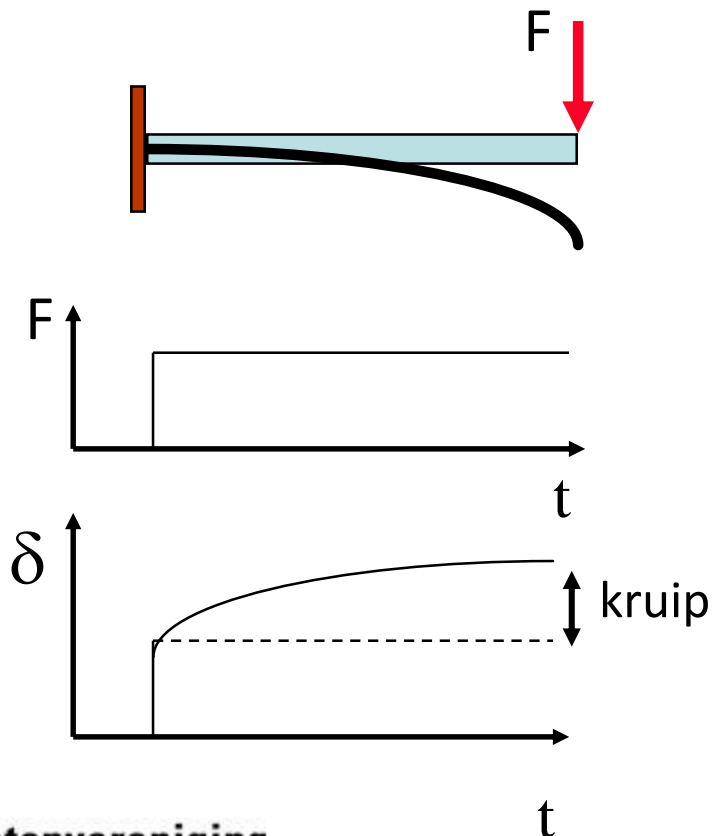

Constructeurs rekenen met een dwarscontractiecoëfficiënt voor beton van: $\nu = 0,15$ (volgens CUR-Aanbeveling 36)

Kruip

Toename van vervorming van beton als gevolg van een constant aanwezige kracht.

Mechanisme:

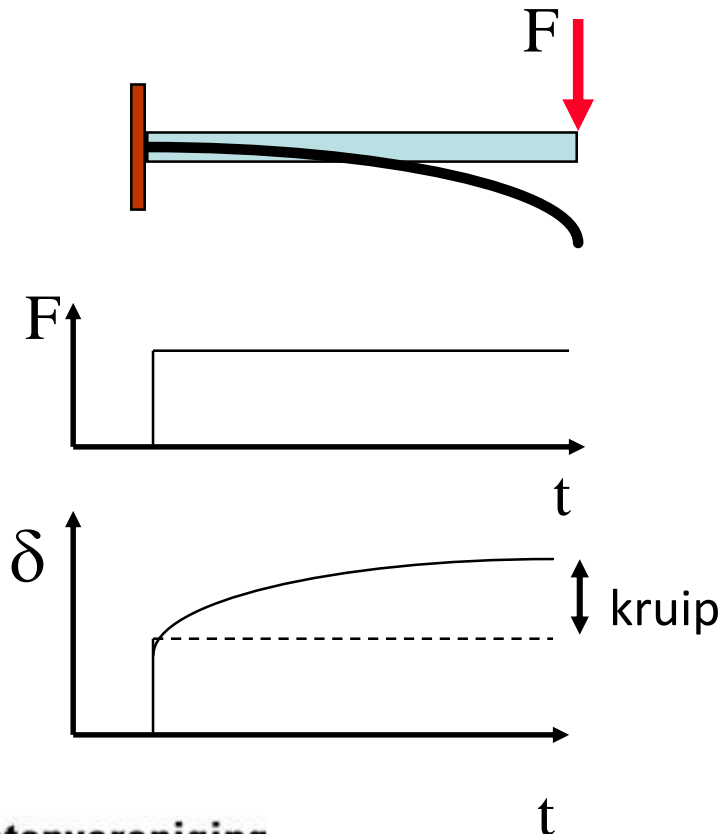
- vervorming van de cementsteen structuur door:
waterspanning in de capillaire poriën.

Waar?:

- doorbuiging van een brugligger
- doorbuiging van vloeren

Kruip

Vervorming van beton als gevolg van een constant aanwezige kracht.

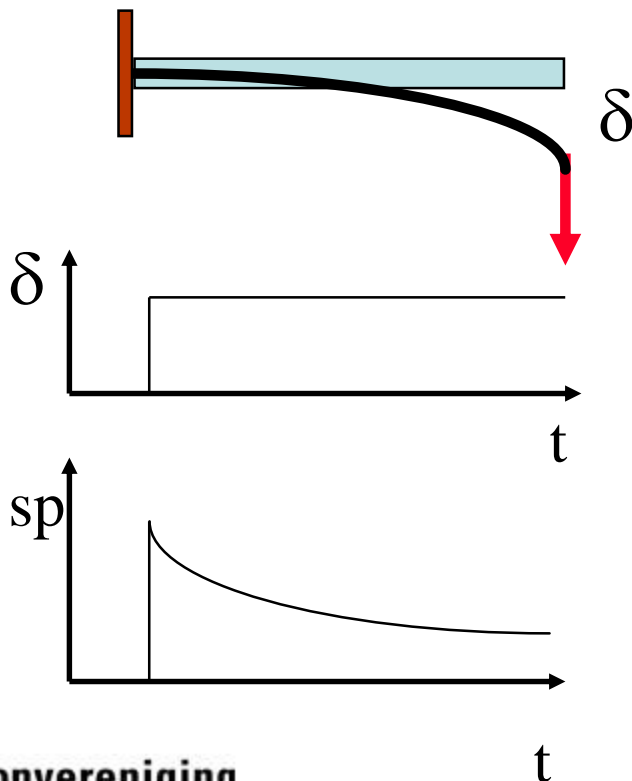

Afhankelijk van:

- Relatieve vochtigheid RV
- Ouderdom op het tijdstip van belasten
- Sterkte cementsteen
- Sterkte beton
- Doorsnede vorm
- Duur van de belasting

Relaxatie

Afname van de spanning in beton bij een constante vervorming.

Mechanisme:

toename waterspanning in de capillaire poriën.

gevolg:

langzaam watertransport verder het beton in.

gevolg:

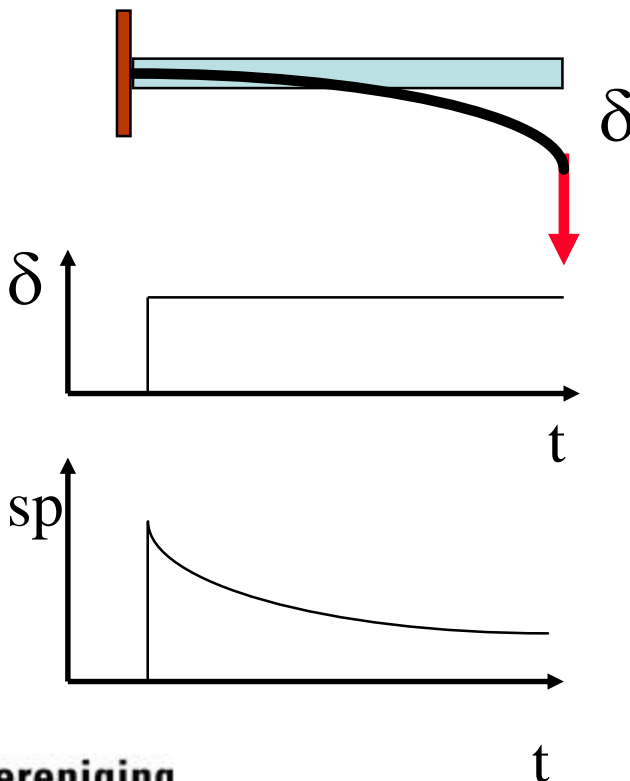
daling van de spanning in de poriën.

gevolg:

minder vervorming cementsteen

Relaxatie

Afname van de spanning in beton bij een constante vervorming.

Mechanisme:

Werkt samen met kruip op beton

Voordeel:

Lagere spanning geeft minder kans op scheuren

Nadeel:

Voorspanning neemt af bij voorgespannen liggers

Verhard Beton

Thermische eigenschappen

- Uitzettingscoëfficiënt
- Warmtegeleiding
- Warmtecapaciteit

Thermische uitzettingscoëfficiënt

De maat waarin een materiaal uitzet of krimpt als gevolg van temperatuurveranderingen.

- Beton: 12×10^{-6} m/m per °C
- Harde kalksteen: 8×10^{-6} m/m per °C
- Lichtbeton: $7-11 \times 10^{-6}$ m/m per °C

Balkonplaat:

Lengte 10 meter

Verwarmen van 15 naar 40 °C.

Uitzetting:

$10 \times 25 \times 12 \times 10^{-6}$ m/m = 0,003 m
dus **3 mm**

Warmtegeleidingscoëfficiënt λ

De warmtegeleidingscoëfficiënt is een materiaaleigenschap

Ze geeft aan hoeveel warmte er:

- Gedurende 1 seconde
- Door een oppervlak van 1 m^2
- En een dikte van 1 m
- En bij een temperatuurverschil van 1 Kelvin ($= 1 \text{ }^\circ\text{C}$)

tussen de beide zijden, door het materiaal heen gaat

Warmtegeleidingscoëfficiënt

Bepaalt hoe snel warmte door een materiaal stroomt.

Wordt ook wel de thermische geleidbaarheid genoemd.

	Warmtegeleiding (W/mK)
Lichtbeton	0,20
Normaalbeton	2,1 – 2,3
Staal	58
Aanwezigheid van vocht	Vergroot de warmtegeleiding

Warmtecapaciteit

De *soortelijke warmtecapaciteit* (c) (kleine letter c) duidt de hoeveelheid energie aan die nodig is om 1 kg van een materiaal 1 graad in temperatuur te laten stijgen. De eenheid is **Joule/kg.Kelvin**.

(Dit wordt ook wel soortelijke warmte genoemd)

Soortelijke warmtecapaciteit (c)

	Soortelijke warmte (kJ/kg.K)
Normaalbeton vloeibaar	Ca 1,15
Normaalbeton verhard	Ca 0,85
Staal	Ca 0,50
Hout	Ca 0,19

Om 1 m³ beton van 2400 kg, 15 °C in temperatuur te laten stijgen is nodig:

$$Q = 2400 \text{ kg} \times 15 \text{ °C} \times 0,85 \text{ kJ/kg.K} = 30600 \text{ kJ} = 30,6 \text{ MJ}$$

Beton warmt langzaam op en koelt langzaam af.

Verhard Beton

Hygrische eigenschappen

- Krimp door vochtverlies
- Vochttransport
- Permeabiliteit
- Vloeistofdichtheid
- Waterindringing
- Waterabsorptie
- Waterdampdiffusie
- Waterdampabsorptie - evenwichtsvochtgehalte

Krimp door vochtverlies

- **Plastische krimp**
  - 30 min. tot 6 uur na aanbrengen
- **Verhardingskrimp**
  - Hydratatie krimp
- **Autogene krimp**
  - Inwendige uitdroging
- **Uitdrogingskrimp**
  - weken tot maanden na aanbrengen

Plastische krimp

Oorzaken

- Verdamping van water uit betonspecie

Door bv:

- Vertraging binding
  - temperatuur
  - cementsoort en w/c
  - hulpstoffen
- Samenhang
- Klimaat

Remedies

- Nabehandelen
- Samenstelling aanpassen
- Naschuren/verdichten

Plastische krimp

Evenwijdig

Plastische krimpscheuren

Diagonaal

Plastische krimpscheuren

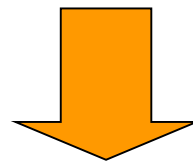
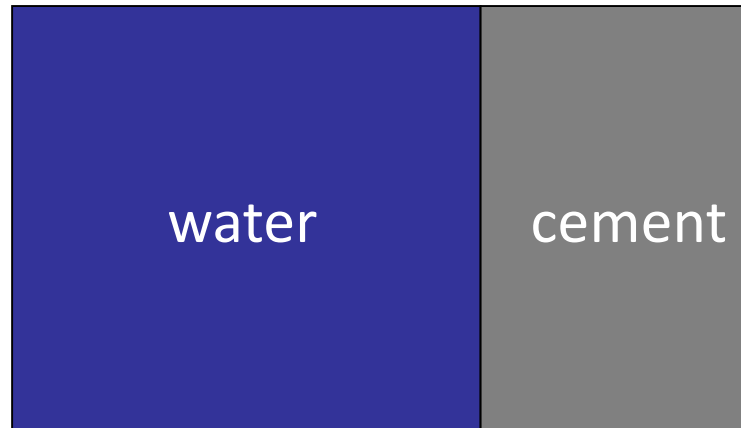
Willekeurig

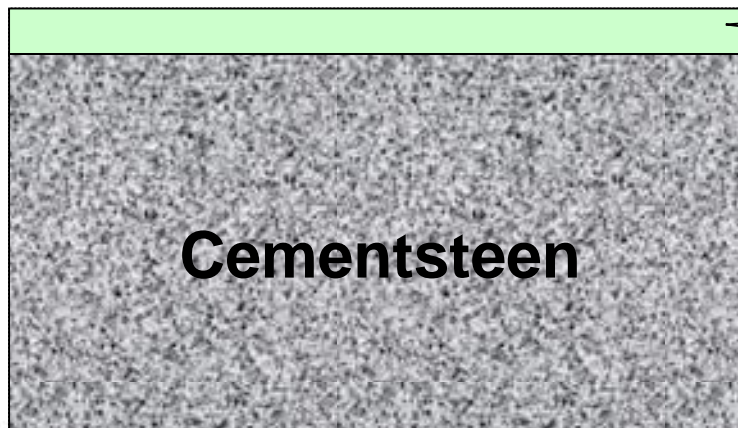
Plastische krimpscheuren

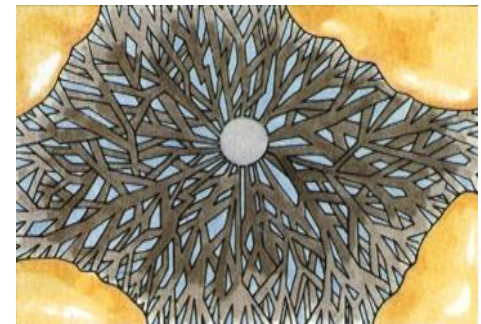
Hydratatie krimp

Verharding

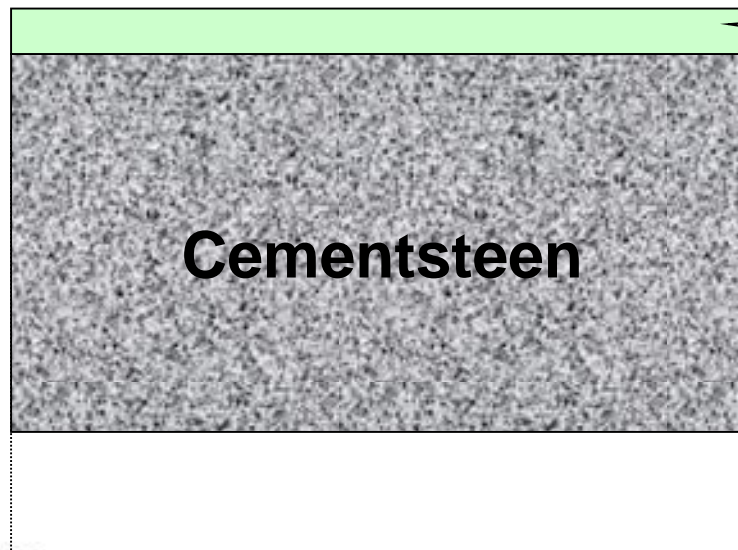
Hydratatie krimp

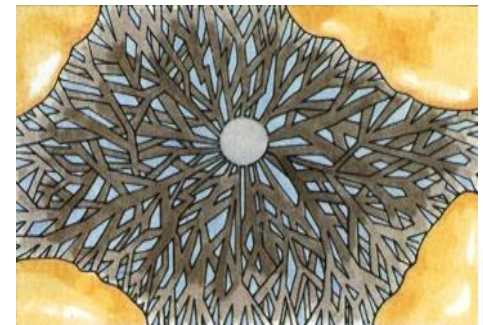
Hydratatatie krimp

Hydratatatie krimp:

- Resulteert in meer capillair porievolume
- Geen invloed op het volume van beton

Hydratatatie krimp

Autogene krimp

Meetbare uitwendige vervorming van beton die optreedt zonder vochtverlies aan de omgeving en niet als gevolg van mechanische- of temperatuurbelasting.

Één van de theorieën

Mechanisme:

Samentrekken van capillaire poriën omdat er een onderdruk in ontstaat. Dit wordt veroorzaakt door:

- 1: Het onttrekken van water uit de poriën door de reactie van water met cement
- 2: Het ontstaan van meer capillaire poriën door de hydratatiekrimp

Uitdrogingskrimp

Oorzaken

- Verdampbaar water
- Mate van uitdroging
- Betontemperatuur

Remedies

- Mengsel met lage waterbehoefte
- Max. hoeveelheid toeslag
- Max. korrelgrootte
- Nabehandelen

Sterkteklasse C20/25 – C55/67 bedraagt de uitdrogingskrimp gemiddeld 0,4 mm/m

Uitdrogingskrimp versus autogene krimp

	uitdrogingskrimp	autogene krimp
locatie krimp	buitenzijde	door en door
massa materiaal	daalt	blijft gelijk

Vochttransport

Vochttransport door Beton.

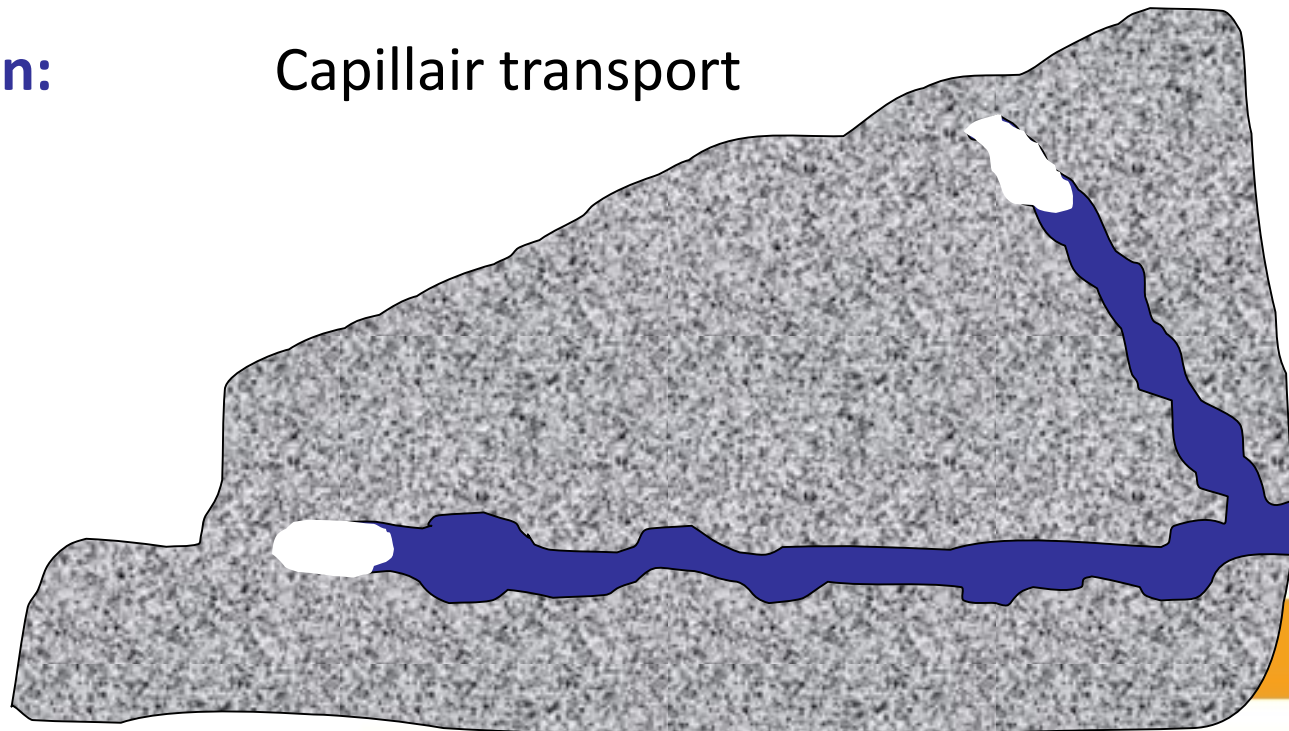
Door de capillaire poriën.

Droge poriën:

Dampdiffusie

Natte poriën:

Capillair transport

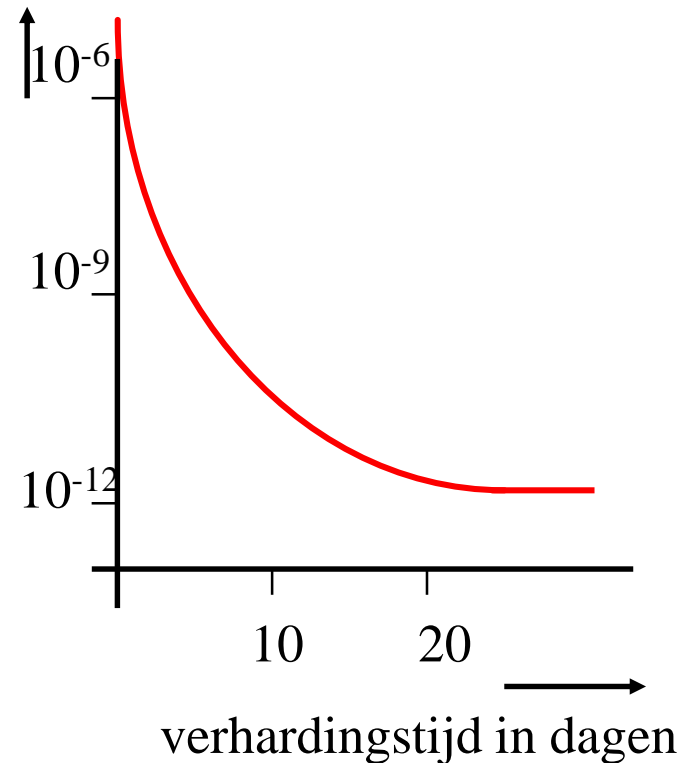

Permeabiliteit

De permeabiliteit van beton is de mate waarin beton doorlaatbaar is voor vloeistoffen en gassen

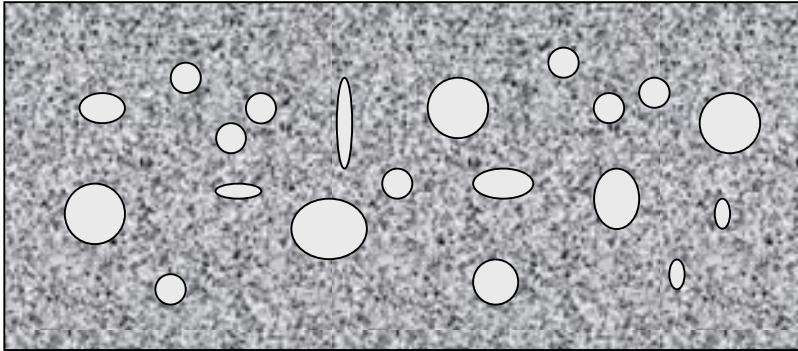
De permeabiliteit van de cementsteen heeft een grote invloed op de duurzaamheid.

Deze eigenschap verandert door de tijd heen.

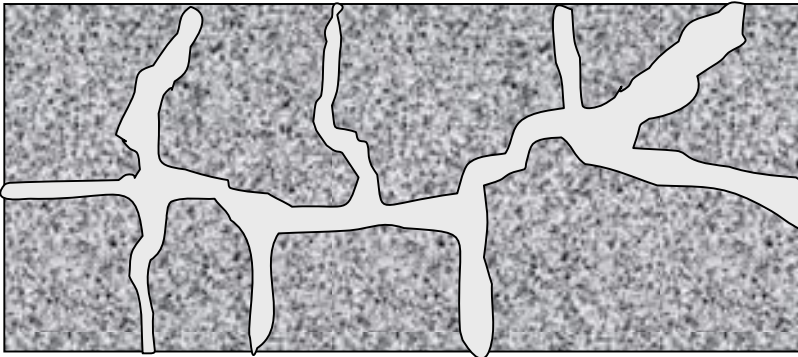

Permeabiliteit versus porositeit

Poreus

Permeabel

Permeabiliteit

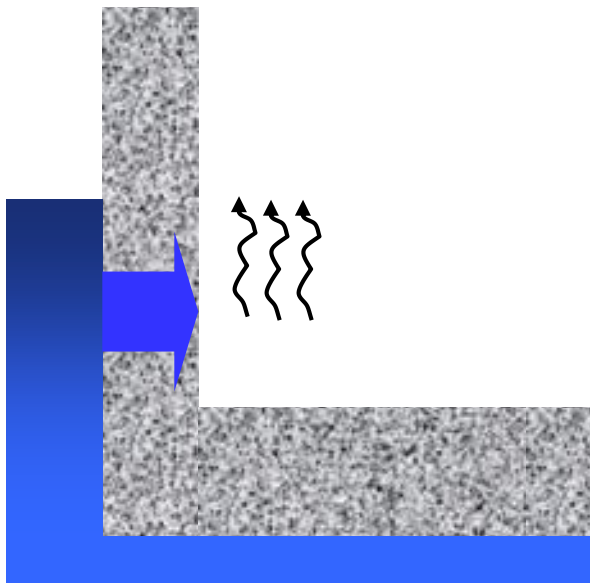
Afhankelijk van:

- w/c-factor
- type cement
- soort en hoeveelheid toeslagmateriaal
- vulstoffen
- aanhechting toeslagmateriaal – cementsteen
- hydratatiegraad
- mate van verdichting
- nabehandeling

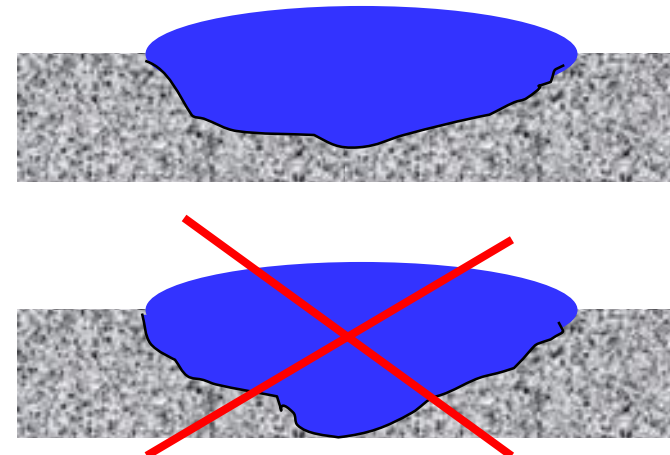
Vloeistofdichtheid versus Waterdicht

Beton kan als een waterdicht en vloeistofdicht materiaal worden beschouwd

Waterdicht

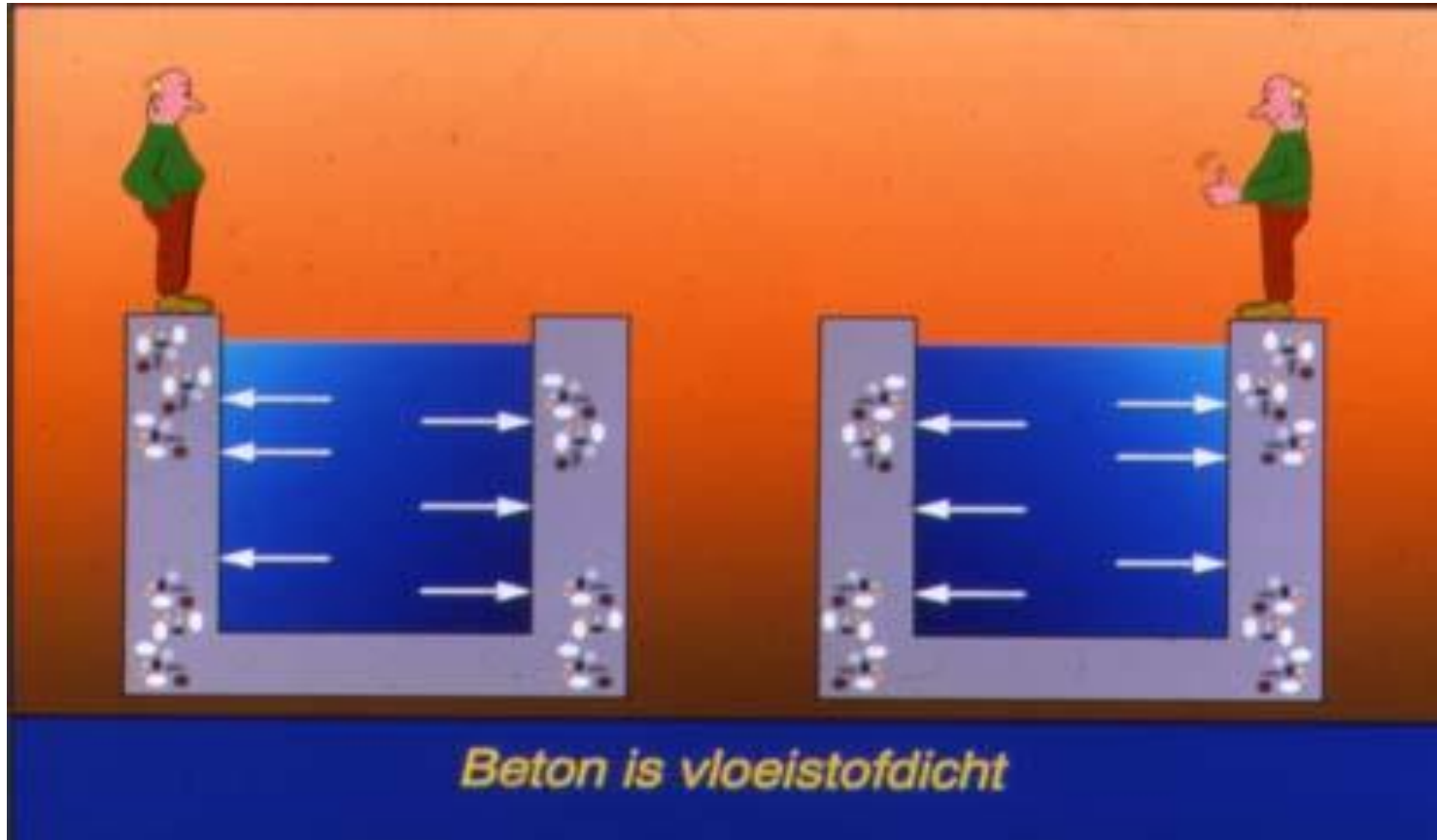
Vloeistofdicht

Waterdicht

Vloeistofdicht

Vloeistofdichtheid meten

Waterindringing

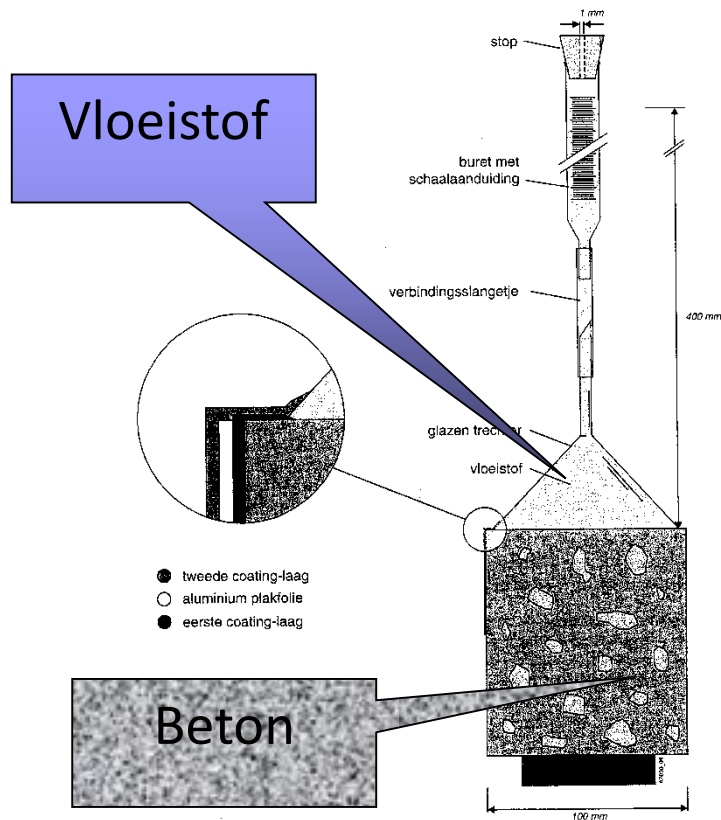

- 72 uur belasten met waterdruk van 5 bar
- Daarna splijten
- Individueel < 50 mm
- Gem. van 3 < 25 mm

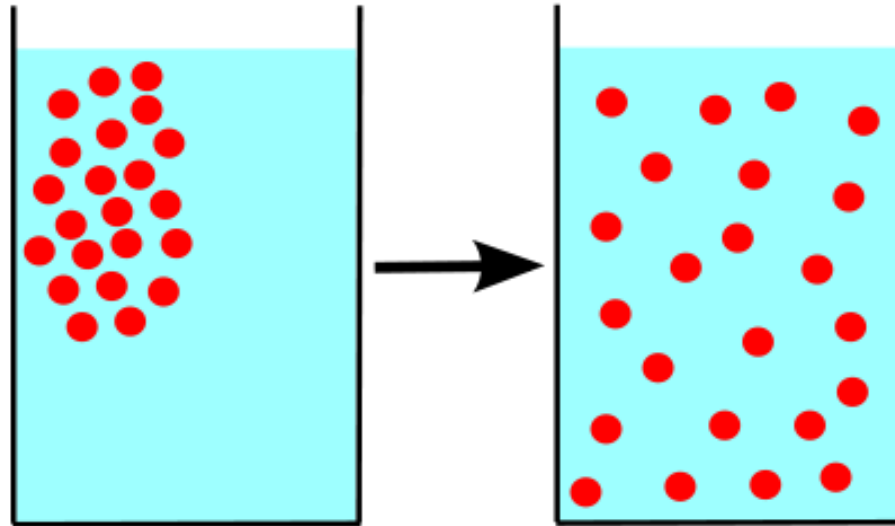
Vloeistofdichtheid meten

Capillaire absorptie proef (CUR-Aanbeveling 63)

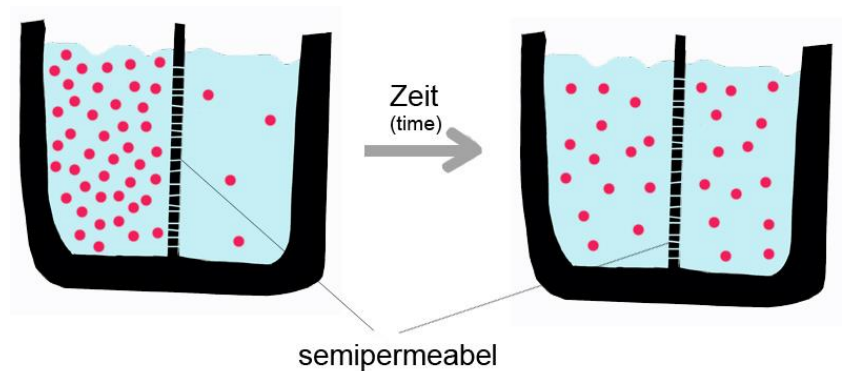
Na 144 uur splijten en de indringdiepte 'e' bepalen

Diffusie

Diffusie:

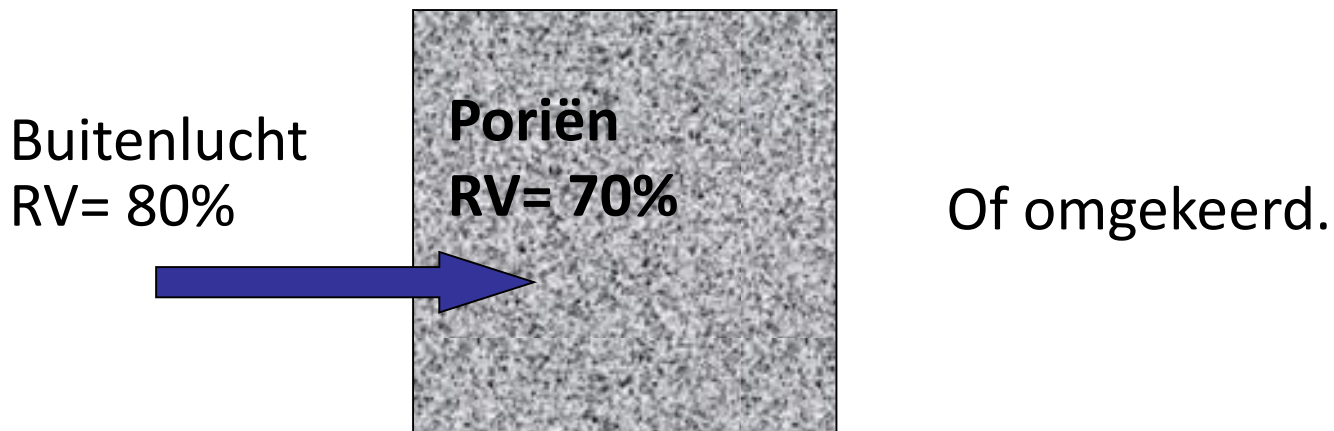
- Proces van het verplaatsen van deeltjes
- Van hoge naar lage concentraties
- Zoeken naar evenwicht

Waterdamp - diffusie

Waterdamp verplaatst zich van zones met een hoge waterdampconcentratie naar zones met een lage waterdampconcentratie

Dampdruk ontstaat door een verschil in:

1. Temperatuur
2. Relatieve vochtigheid

Dit leidt tot een waterdampdiffusie.

Beton in relatie tot duurzaamheid

Duurzaamheid =

- degelijkheid en levensduur

in Engels **durability**

- duurzame ontwikkeling en milieu

in Engels **sustainability**

Duurzame ontwikkeling

- milieu
- veiligheid
- economie
- welbevinden (gezond binnenklimaat)
- beheersbaarheid
- beleving

LCA = levenscyclus analyse

thema's gegroepeerd in effectcategorieën:

- klimaatverandering
- verzuring
- vermesting
- aantasting ozonlaag
- geluidsoverlast
- lichthinder
- verlies aan biodiversiteit

Beton en duurzaamheid

duurzaam materiaal met lange levensduur

Stutech/Stufib heeft onderzoek gedaan hoe beton duurzamer gemaakt kan worden vanuit thema klimaatverandering:

- aanpassen samenstelling bindmiddel
- verlagen bindmiddelgehalte
- vervangen primair door secundair toeslagmateriaal
- optimaliseren nabehandeling
- verlengen ontkistingstijden
- toepassen rekenwaarde na 56 - 91 dagen

Aanpassen samenstelling bindmiddel

- gebruik hoogovencement
- poederkoolvliegascement
- cement-vulstof combinaties
  - attest-beton
  - gelijkwaardigheidsbeginsel

Verlagen bindmiddelgehalte

- gebruik van (super)plastificeerders

Vervangen primair door secundair toeslagmateriaal

- gebruik van betongranulaat en menggranulaat

Afweging van voor- en nadelen:

- primair: aantasting landschap en milieu
materieel voor winning, classificatie
en transport (per schip)
- secundair: slopen, breken, zeven
transport per vrachtwagens

Optimaliseren nabehandeling

- snelle productie vraagt hoge temperaturen
- gebruik van fossiele brandstoffen verhoogt CO₂ belasting
- versnelling zonder externe verwarming door gebruik van snellere cement, dus met hogere CO₂ belasting

Verlengen ontlastingstijden

gunstiger voor milieu

slow concrete is beter dan **fast concrete**

nadelen:

- mogelijk langere bouwtijd
- bekisting minder economisch ingezet
- langere nabehandeling

Toepassen rekenwaarde na 56 - 91 dagen
hoogovenslak en poederkoolvliegias geven nog
aanzienlijke sterkte-toename na 28 dagen

- mogelijkheid voor gebruik van minder bindmiddel
- maar sterkteontwikkeling wordt vertraagd

Rekenen aan duurzaamheid van beton

sinds 2013 milieuparagraaf in Bouwbesluit

Voor rekentest Groen Beton rekening te houden met:

- winning grondstoffen
- transport grondstoffen
- processen in fabriek
- transport van specie of elementen
- constructiefase
- sloop
- finale afwerking

Van wieg tot graf.

